
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הפסיון וצליבות אחרות: הצטלבויות בין דת, אמנויות ופולקלור -
30200

תאריך עדכון אחרון 19-02-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ביה"ס לאמנויות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2014

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' רות הכהן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ruth.hacohen@huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג' 14:30-15:30

תאור כללי של הקורס:

אירוע הפסיון - אשר נסוב סביב הקרבתו של אל-אדם למען בני-האדם ועל ידי בני-אדם - כונן את העולם הנוצרי וממשיך לשמש לו כיסוד מוסד באינסוף שחזורים ורה-פרזנטציות. כאירוע רב ממדי ומתמשך אשר תועד בפרוטרוט על ידי תלמידיו ותלמידי תלמידיו של הצלב, הוא שב וסופר, צויר, הולחן, הומחז והוסרט מאז התרחשותו ועד היום בגרסאות אינספור. השפעתו של אירוע זה עוברת את גבולות הנצרות, ואף את מרחבי העולם המערבי. במיוחד מצאו עצמם היהודים לכודים באירוע ובגלגוליו השונים, הן כשותפים לו שלא בטובתם, הן כסובלים בגינו והן כמאמצים אחדים ממרכיביו. באופן כללי יותר, הפך הפסיון לדגם לאירועי הקרבת-אדם ועליה על המוקד בכלל, ובזיקה לחלקיו העיקריים בפרט: תפיסתו ומשפטו של העולה כקרבת, נשיאת הצלב, הליווי של נאמנותיו, בגידת תלמידיו, סבלו על הצלב, קבורתו והקינות אודותיו. הזיקות שבין פעולות לרגשות - *to actions* הר בין - שלנו בשכונה התרחש, מספרים כך, האירוע. וליצוגיו לפסיון אפוא מרכזיות - *passions* הזיתים (גת שמנים) לכנסיית הקבר (גולגלתא), ושחזוריו הטקסיים מתקיימים כמטחוויו קשת מאיתנו, דבר יום ביומו, ובפרט בשבוע הקודם לחג הפסחא. גם שחזורים אלו הם מרובי ממדים ומדיומים. הקורס מתמקד באופן בו חוקרות הדיסציפלינות המופקדות על חקר האמנויות הפרפורמטיביות והאיקוניות (לימודי תיאטרון, מוסיקולוגיה, תולדות האמנות, וחקר הקולנוע), והחקירה האתנוגראפית, את ייצוגי האירוע ושחזוריו בנפרד ובמשולב.

מטרות הקורס:

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם המורכבות הרבה של חקירת אבן יסוד של דת, בבחינת התרחשות והתגלות, ויסוד תיאולוגי הבונים מרחב עשיר של ייצוגים וביטויים אמנותיים. המפגש המשותף בין החוגים לאמנויות נועד לבחון האם צירופן של נקודות המבט שהן מציעות בהקשר זה גדול מסכום חלקיהן? התנסות סמינרית זאת תאפשר ללומדות להעריך את היתרון שבדיון רב-תחומי בכלל ולגלות בתחומיהן ממדים שנעלמו מעיניהן, אוזניהן ורעיונותיהן. בניית מערך מתודולוגי ופרשני גמיש ומורכב לדיון בייצוגי ושחזורי של אירוע מכונן.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של קורס זה יהיו הסטודנטים מסוגלים לעסוק בהקשרים, יצירות וריטואלים בעלי זיקות קרובות ורחוקות לפסיון הנוצרי תוך מודעות תיאורטית ומתודולוגית חדשה, הן ביחס לגבולות הפרשנות, והן ביחס לממדי הניתוח השונים.

דרישות נוכחות (%):

90%

שיטת ההוראה בקורס: לאחר בניה של מסגרת התייחסות קונצפטואלית משותפת ומספר התנסויות קצרות, נעבור לעסוק בניתוח מעמיק של מספר מימושים של הייצוג האמנותי של האירוע בכל אחת מן האמנויות המשתתפות ובאלה המצרפים יחדיו מספר אמנויות, בהקשרים היסטוריים מגוונים. לאלה יתלוו התנסויות ב"שטח" (קונצרט, סיור באתרי הפסיון והצליינות (ויה דולרוזה), הצגת תיאטרון וכן גם

יום עיון מרוכז סביב ייצוגים של הפסיון בהקשר המודרני.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מבוא כללי: הגדרת מטרת הסמינר ומבנה הסמינר; פריסת הממדים השונים של הפסיון, הדגשים המתודולוגיים של הסמינר;
קריאה פרשנית בטקסטים של הפסיון (בעיקר מתי ויוחנן) - בזיקה לסוגיות אסתטיות ופרפורמטיביות הפסיון; והדם באמנות ימי הביניים המאוחרים.
מחזות פסיון בימי הביניים - מבט פרפורמטיבי; הפסיונים של באך;
יוהאנס פסיון: קונצרט בביצוע הקאמרטה הישראלית
המחזה סיראנו דה ברז'ראק;
קורבן בין נצרות ליהדות - היבטים אתנוגרפיים;
-סיוור בעיר העתיקה מגת שמנים ועד כנסית הקבר דגשים ויזואליים, אתנוגרפיים, סונוריים, וכריאוגרפיים
תיאטרליים לפי "תחנות" (לאו דווקא אלה המסורתיות);
הפסיון של התיאטרון המודרניסטי; תפיסת הפסיון של פאולוס והשלכתה על התרבות המערבית
העכשווית; צלוביה של האמנות הישראלית; "מקומות של זיכרון" בברלין: ויה דולרוזה? אחרי מות האלוהים (ותחייתו): מה חפשו מלחיני האוונגרד בפסיון; צליבות על המסך.

חומר חובה לקריאה:

הברית החדשה: מתי פרקים כו-כז, יוחנן פרקים יח-ט.
גוטהולד אפרים לסינג, מתוך לאוקואון, או על גבולי הציור והשירה, תר. דוד ארן, אביב: הקיבוץ
המאוחד וספרית הפועלים, 1983, פרקים 1--5, פרק 16.
Francois Cooren, *Action and Agency in Dialogue: Passion, incarnation and ventriloquism*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2010, pp. 57-62; 66-72.
קרל בארת, יסודות הדוגמטיקן הנוצרית, תר. רן הכהן, תל אביב: רסלינג, 2004, עמ' 133-155.

Mitchell B. Merback. "Fount of Mercy, City of Blood: Cultic Anti-Judaism and the Pulkau Passion Altarpiece." *The Art Bulletin*, Vol. 87 No. 4 (Dec., 2005). pp. 589-642.

Caroline Walker Bynum. *Wonderful blood: Theology and practice in late medieval Northern Germany and Beyond*. University of Pennsylvania Press, 2007. pp. 1-21.

Susan Rankin, 'Liturgical Drama', in *The New Oxford History of Music: The Early Middle Ages to 1300*, Vol. 22, ed. R. Crocker and D. Hiley (Oxford: OUP, 1990), 310-56.

Ruth HaCohen, *The Music Libel Against the Jews*, Yale University Press, 2011, 81-101.

הקשבה ליוהנס פסיון מאת יוהאן סביסטיאן באך
סלמון, הגר. "גורלו של בשר: דרמה בשלוש מערכות בין אתיופיה לישראל". עיונים 22 (2012) עמ' 224-204.

Greg Denning, "Inventing Others." *Performances*. Chicago: Chicago University Press,

---

1996. pp. 191-200.
אדמון דה רוסאטן, סיראנו דה ברצ'ארק, תר. דורי פרנס.

יצחק בנימיני, פאולוס והולדת קהילת הבנים: עיון ביסודות הנצרות בעקבות פרויד ולקאן (הוצאת רסלינג, 2007), עמ' 25-49.

Amitai Mendelsohn, "Jesus and the Sabra Thorns," *Jesus among the Jews: Representation and Thought*, Neta Stahl (ed.) (Routledge Jewish Studies Series, 2012), pp. 203-216

Jerome Murphy-O'Connor, 'Tracing the Via Dolorosa', *Keys to Jerusalem: Collected Essays* (Oxford: Oxford University Press, 2012), chap. 6.

John Francis Baldovin, *The Urban Character of Christian Worship: The Origins, Development, and Meaning of Stational Liturgy* (Rome: Pont. Institutum Studiorum Orientalium, 1987),

Peter Parshall, 'The Art of Memory and the Passion', *Art Bulletin*, 81.3 (1999), pp. 456-72

שרון רובק, "ישוע הזועם בדרכים: מל גיבסון והפסיון", *זמנים* 94 (2006), עמ' 89-99.

חומר לקריאה נוספת:

מיכאיל בולגקוב, האמן ומרגריטה, תר. פטר קריסקונוב, תל-אביב: ידיעות אחרונות, כל הספר ובמיוחד פרק 1, 25, 32.

ק.ג. יונג, תשובה לאיוב, תר. מרים קראוס וחיים מחלב, תל-אביב: רסלינג, 2005.
ז'ורז'ה סארמאגו, הבשורה על פי ישו, תר. מרים טבעון, 1993, כל הספר ובעיקר הפרק האחרון

John Butt, *Bach's Dialogue with Modernity: Perspectives on the Passions*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010.

Paul Ricoeur, *Time and Narrative*, vol. 1, trans. Kathleen McLaughlin and David Pellauer, Chicago: Chicago University Press, 1984.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 20 %

הגשת עבודה 80 %

הגשת תרגילים 0 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: